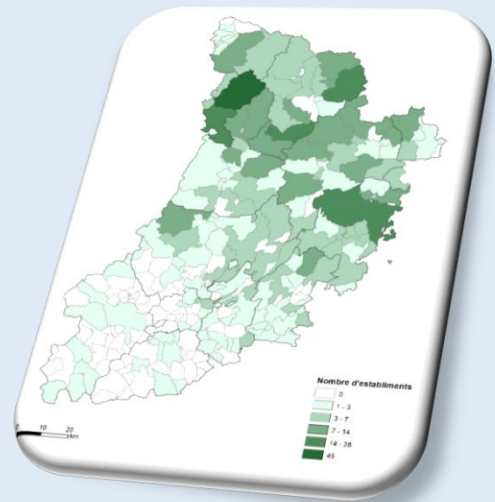
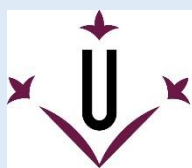

Informe sobre el turisme rural a la demarcació de Lleida 2002 - 2022

Flash Informatiu 1 (2023)

Universitat de Lleida
Càtedra de Turisme
d'Interior i de Muntanya

Diputació de Lleida
Patronat de Turisme

Informe sobre el turisme rural a la demarcació de Lleida

-

Anàlisi i evolució de l'oferta i la demanda en els establiments de turisme rural. 2002 - 2022.

Abril 2023

Direcció i autoria de la publicació: **Jaume Macià Amorós**

Publicat per la **Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya de la Universitat de Lleida i la Diputació de Lleida.**

Direcció de la Càtedra: **Eduard Cristóbal Fransi / Sotsdirecció: Daniel Paül Agustí**

Treball cartogràfic: **Jaume Macià Amorós**

Gràfics, taules i mapes: **Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Turisme de Catalunya, Idescat i INE**

Imatge de portada: **Casa Baró, Taüll (Font: aralleida.cat) i mapa de localització de l'oferta d'establiments de turisme rural (Font: Elaboració pròpia)**

Flash Informatiu 1 (2023)

Amb la col·laboració de:

Universitat de Lleida
Càtedra de Turisme
d'Interior i de Muntanya

ÍNDEX

Apartat	Pàgina
1- Introducció	3
2- Metodologia i àrea d'estudi	3
3- L'oferta en establiments de turisme rural	5
3.1 - Anàlisi i evolució de l'oferta 2002-2022	5
3.2 - El turisme rural a Lleida, una oferta territorialment vinculada al Pirineu de Lleida	8
3.3 - L'oferta de turisme rural de la demarcació de Lleida enfront la resta de demarcacions catalanes	12
4- La demanda en establiments de turisme rural	15
4.1 - Viatgers i pernoctacions	15
4.2 - Estada mitjana i ocupació	19
5- Síntesi i conclusions	23
Bibliografia	25

1. INTRODUCCIÓ

Aquest informe té per objectiu estudiar l'evolució de l'oferta i la demanda dels establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida durant els últims 20 anys, des de l'any 2002 fins al 2022. En aquest estudi es fa palès el dinamisme del turisme rural a les Terres de Lleida, al Pirineu lleidatà i a l'Aran i mostra l'alt potencial turístic de la demarcació pel que fa a aquest tipus de turisme i allotjament. Així, hem passat de 306 cases rurals comptabilitzades l'any 2002 a les 685 de l'any 2022. Al mateix temps, les places disponibles passaven, al mateix període, de les 2.327 a les 5.057. L'allotjament rural ha evolucionat significativament en els darrers anys, tornant-se més divers i complex, i buscant constantment noves formes de col·laboració amb altres activitats turístiques. L'increment i evolució d'aquest tipus d'allotjament ha permès generar riquesa i ocupació a un gran nombre de pobles i viles de la demarcació als quals es present.

Cal fer, però, especial referència a aquests tres últims anys (2020, 2021 i 2022) ja que com a conseqüència de les restriccions de mobilitat per la pandèmia el nombre de viatgers va patir una davallada considerable l'any 2020. Un cop eliminades les restriccions, les xifres de pernoctacions i viatgers s'han vist incrementades de forma més que notable degut a la demanda d'allotjament turístic menys massificat i més proper a la natura. L'any 2022, amb quasi 90.000 viatgers, pràcticament es van igualar els 90.603 del 2007, el millor any, pel que fa a nombre de viatgers, dels últims 20 anys.

Més enllà d'aquestes consideracions, el nou context turístic porta a una revaloració i un guany d'interès i atenció cap a formes de turisme i destinacions turístiques que s'havien considerat com a alternatives a les modalitats predominants del sector (sol i platja, urbà...). Ens referim al turisme rural i al turisme de natura, que en el cas de la demarcació de Lleida, tal i com hem comentat, té clares oportunitats de desenvolupament enmig d'aquests canvis que suposa el nou model turístic globalitzat i sobretot per la demanda d'un turisme menys massificat i més proper a la natura arran de la pandèmia del COVID19.

2. METODOLOGIA I ÀREA D'ESTUDI

Per elaborar aquest informe s'ha realitzat una comparativa i anàlisi estadístic i de dades, des de l'any 2002 fins al 2022, per calibrar l'evolució dels establiments de turisme rural de forma quantitativa i espacial al llarg de la demarcació. Una metodologia basada, fonamentalment, en la cerca estadística a les principals fonts que ofereixen dades sobre aquesta forma d'allotjament turístic:

- Institut d'Estadística de Catalunya
- Registre de Turisme de Catalunya del Departament d'Empresa
- Instituto Nacional de Estadística

Cal apuntar pel que fa a l'obtenció de dades i estadístiques que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) sobre viatgers, pernoctacions, estada mitjana i ocupació (a través de la *Encuesta de ocupación de los alojamientos de turismo rural*) que sols ofereix la informació a nivell de CCAA, provincial i per determinades ciutats, comarques i zones de muntanya o de litoral. En el cas de la demarcació de Lleida no estan disponibles a nivell local. Pel que fa a la temporalitat, el mateix INE ofereix aquestes dades a nivell mensual i anual des de l'any 2003 i fins l'any 2022, i en el cas concret d'estada mitjana a nivell provincial i segons procedència sols ofereix informació a partir de l'any 2005 i fins l'any 2021; i per dades totals d'estada mitjana ofereix resultats des de l'any 2003 i fins l'any 2022. Per tant, a diferència de l'apartat de l'oferta, on s'han pogut estudiar les dades des de l'any 2002 fins al 2022, a l'aparta de la demanda s'han hagut d'analitzar pel període que va des de l'any 2003 fins l'any 2022.

Mapa 1. Comarques i marques turístiques de la demarcació de Lleida

Font: Elaboració pròpia

Per realitzar l'anàlisi espacial s'ha elaborat cartografia temàtica que ens ha permès observar la distribució territorial de l'oferta de turisme rural i alhora ens mostra el pes d'aquesta tipologia d'establiment a nivell municipal, comarcal i per marca turística.

A nivell municipal s'han tingut en compte els 231 municipis de la demarcació; a nivell comarcal les 13 comarques de la demarcació més el Berguedà, en el cas d'aquesta última sols s'han comptabilitzat les dades corresponents al municipi de Gósol; i a nivell de marca turística les 3 marques que corresponen a la demarcació: Terres de Lleida, Pirineu de Lleida i Aran. Les marques turístiques son una agrupació de comarques catalanes que, segons la Generalitat de Catalunya,

tenen una identitat turística (en termes de productes turístiques) definida.

La distribució de marques la defineix l'administració catalana, i des de començaments de la dècada del 2000, ha sofert diversos canvis.

En tot cas, en els límits de la demarcació de Lleida corresponen tres marques: les Terres de Lleida (la meitat sud de la demarcació, amb les comarques de la Segarra, el Segrià, la Noguera, les Garrigues, l'Urgell i el Pla d'Urgell); el Pirineu de Lleida (la meitat nord de la demarcació, amb les comarques del Solsonès, el Pallars Jussà, l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, i la part lleidatana de la Cerdanya); i, finalment, s'ha delimitat l'Aran com una marca diferenciada de la resta del Pirineu.

3. L'OFERTA EN ESTABLIMENTS DE TURISME RURAL

3.1 - Anàlisi i evolució de l'oferta 2002-2022

En els últims 20 anys, l'oferta d'establiments de turisme rural ha experimentat un fort creixement a la demarcació de Lleida, es tracta d'un veritable boom del turisme rural, no només a Lleida sinó també arreu de Catalunya. Entre l'any 2002 i 2009 el nombre d'establiments i places pràcticament es duplica ([vegeu Figura 1](#)), un creixement que es produeix principalment a les comarques del Pirineu de Lleida. Paradoxalment, algunes de les comarques que van ser pioneres en turisme rural (principalment la Val d'Aran) entren en una fase d'estancament. En el cas de l'Aran es tradueix en que de 18 establiments que tenia l'any 2002 passa a tenir-ne 19 l'any 2022, tants sols un més. Una xifra que no es correspon amb la tendència de creixement que han tingut la resta de comarques de la demarcació. És molt probable que a l'Aran l'existència prèvia d'una àmplia oferta hotelera i de segona residència, molt vinculada al turisme de neu, i sobretot el boom dels habitatges d'ús turístic hagi frenat les expectatives de desenvolupament del turisme rural. En d'altres valls pirinenques, en canvi, la manca de places hoteleres possiblement ha estat el què ha incentivat el creixement de l'oferta d'establiments rurals.

A partir del 2009 es frena el creixement tan accelerat de l'oferta en turisme rural i s'inicia una nova etapa amb un creixement molt més moderat, amb signes d'un cert estancament, si més no en algunes comarques. Com a factors que van influenciar en aquesta tendència hi ha sens dubte la greu crisi econòmica del deute, que va repercutir directament sobre el sector del turisme, amb una davallada notable de la demanda (viatgers i pernoctacions), tal i com veurem en l'apartat dedicat de forma específica a la demanda. Una altra possible causa, molt més recent, és l'auge dels habitatges d'ús turístic (HUTs), que en els darrers anys estan experimentant un fort creixement també a les comarques de ponent¹.

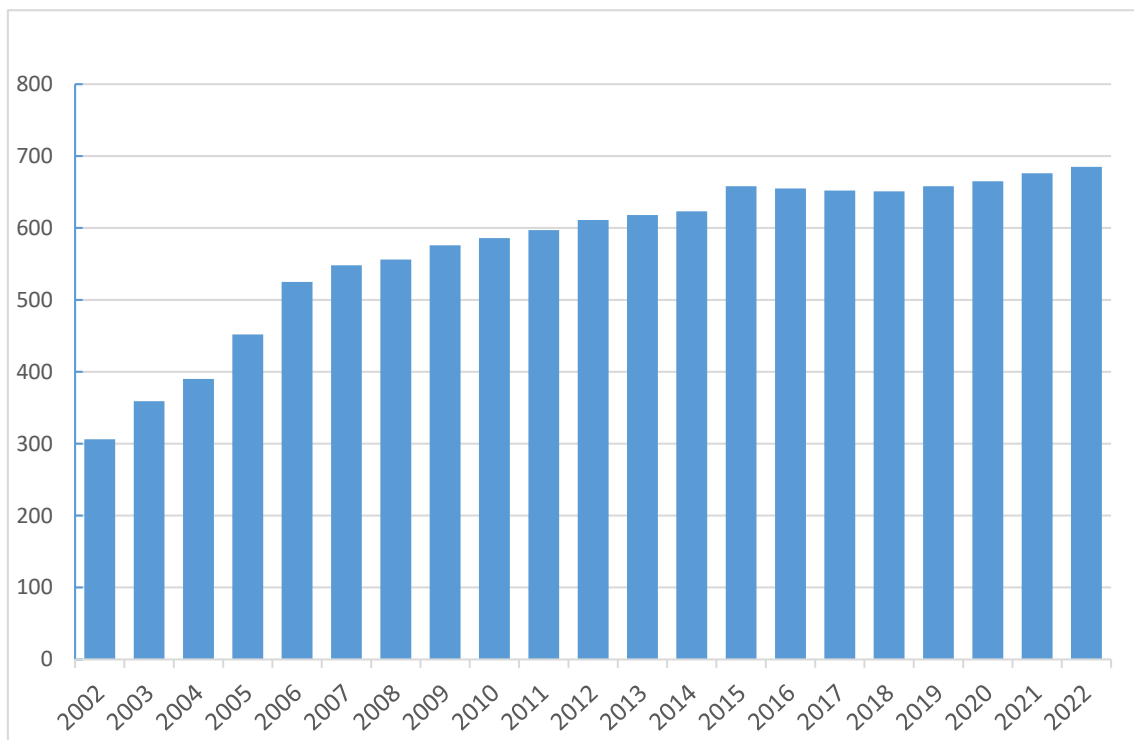
Tal i com hem comentat anteriorment, les comarques que han experimentat un major creixement aquests últims 20 anys, en quant a volum d'oferta, han estat les de muntanya i mitja muntanya (Solsonès, Pallars Sobirà i Alt Urgell). Sent les comarques del Solsonès (79 establiments més i 602 places més) i l'Alt Urgell (57 establiments i 326 places més) les que han tingut un creixement més important en valors absoluts. Però si analitzem els canvis que s'han produït l'any 2022 respecte 20 anys enrere ([vegeu Taula 2](#)) de forma percentual podem veure com les comarques de les Terres de Lleida han tingut un increment extraordinari de més del 400% tant d'establiments com de places; que en valors absoluts suposen 143 nous establiments i 1.212 places més. Les comarques de les Terres de Lleida que principalment han propiciat aquest augment han estat la Noguera, la Segarra i l'Urgell; amb 45, 42 i 30 establiments de més respectivament. Cal apuntar que l'any 2002 el conjunt de les comarques que conformen

¹ Vegeu: Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya (2022). Localització i anàlisi de l'oferta d'allotjament turístic a la província de Lleida. *Flash Informatiu 3 (2022)*. pàgs. 6, 7 i 13.

les Terres de Lleida tot just sumaven 34 establiments, dada a tenir en compte per interpretar aquest espectacular increment percentual.

Els anys 2020 i 2021 la crisi sanitària del COVID-19 va tenir un enorme impacte negatiu sobre el sector turístic, el turisme rural no en va ser una excepció i també es va veure perjudicat, no en l'oferta però sí pel que fa viatgers i pernoctacions, durant l'aplicació de les restriccions més estrictes de mobilitat (mesos de març, abril, maig i juny). Aquesta afectació es pot observar en el posterior anàlisi específic de la demanda ([Apartat 4](#)). Amb la suavització de les restriccions de mobilitat el turisme de proximitat va experimentar un fort creixement a Catalunya l'estiu del 2020, essent els espais rurals i la tipologia d'establiment de turisme rural uns dels principals beneficiats, compensant la davallada del turisme internacional i possibilitant alhora la consolidació de pràctiques turístiques sostenibles².

Figura 1. Evolució del nombre d'establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida (2002-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

² Dot, E., Romagosa, F. i Noguera, M. (2020) *Informe: Turisme Rural a Catalunya. Estiu 2020*. UAB. https://www.uab.cat/doc/UAB_EUTDH_Estudi_Turisme_Rural_Estiu2020

Taula 1. Comparativa de l'oferta de turisme rural per comarques (2002 i 2022)

Comarca	2002		2022	
	Establiments	Places	Establiments	Places
Alt Urgell	40	325	98	671
Alta Ribagorça	57	360	73	413
Aran	18	171	19	188
Berguedà (Gósol)	2	8	4	20
Cerdanya	6	59	22	165
Garrigues	2	24	9	79
Noguera	16	126	61	527
Pallars Jussà	40	348	63	524
Pallars Sobirà	63	503	103	702
Pla d'Urgell	3	33	13	125
Segarra	7	60	50	392
Segrià	2	15	11	85
Solsonès	46	270	125	872
Urgell	4	25	34	294
Pirineu de Lleida i Aran	272	2.044	507	3.555
Terres de Lleida	34	283	178	1.502
Total provincial	306	2.327	685	5.057

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Taula 2. Canvis produïts en l'oferta de turisme rural per comarques (2002 i 2022)

Comarca	Canvis 2002-2022			
	Establiments	%	Places	%
Alt Urgell	+58	+145	+346	+106,5
Alta Ribagorça	+16	+28,1	+53	+14,7
Aran	+1	+5,6	+17	+9,9
Berguedà (Gósol)	+2	+100,0	+12	+150,0
Cerdanya	+16	+266,7	+106	+179,7
Garrigues	+7	+350,0	+55	+229,2
Noguera	+45	+281,3	+401	+318,3
Pallars Jussà	+23	+57,5	+176	+50,6
Pallars Sobirà	+40	+63,5	+199	+39,6
Pla d'Urgell	+10	+333,3	+92	+278,8
Segarra	+43	+614,3	+332	+553,3
Segrià	+9	+450,0	+70	+466,7
Solsonès	+79	+171,7	+602	+223,0
Urgell	+30	+750,0	+269	+1.076,0
Pirineu de Lleida i Aran	+235	+86,4	+1.511	+73,9
Terres de Lleida	+144	+423,5	+1.219	+430,7
Total provincial	+379	+123,9	+2.730	+117,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

3.2 - El turisme rural a Lleida, una oferta territorialment vinculada al Pirineu de Lleida

En relació la distribució territorial dels establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida, tal i com ja hem apuntat anteriorment i com es pot observar en les taules precedents, es manifesta una gran asimetria entre les comarques de muntanya del Pirineu, l'Aran i Prepirineu, on es concentra el 74% de l'oferta provincial, i les comarques de la plana sota la marca Terres de Lleida, on en el nombre total d'establiments suposa el 26% i les places el 31%. Tot i això la diferència entre una i altra zona s'ha vist reduïda en els últims vint anys, on el domini del Pirineu i l'Aran encara era més aclaparador, amb quasi un 90% del total de l'oferta d'establiments de Turisme Rural.

Les comarques que presenten l'oferta més baixa d'establiments de turisme rural de tota la demarcació són les Garrigues, el Segrià i el Pla d'Urgell, tres comarques de la marca Terres de Lleida que confirmen aquest desequilibri entre el Pirineu i la Plana; i fins i tot es presenta una asimetria dins de la mateixa marca Terres de Lleida, on l'oferta de la comarca de la Noguera supera l'oferta d'aquestes tres comarques en conjunt. Tot i aquesta manca de cases rurals, les tres comarques citades han augmentat la seva oferta respecte 20 anys enrere gràcies a oferir noves experiències turístiques com poden ser l'oleoturisme, l'enoturisme o el fruiturisme, que demostren que la plana té un potencial cultural molt important per que acabi sent un destí de turisme rural a tenir en compte.

Figura 2. Distribució dels establiments de turisme rural a per àmbits geogràfics (2022)

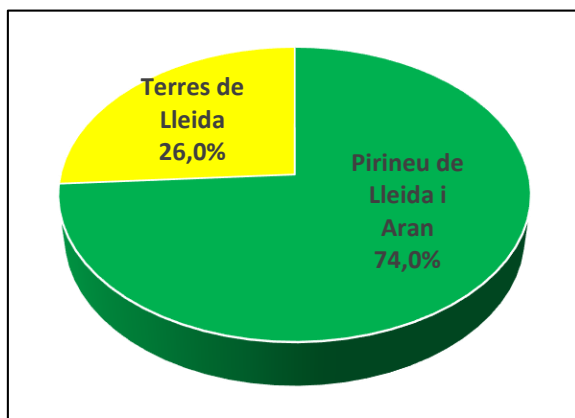
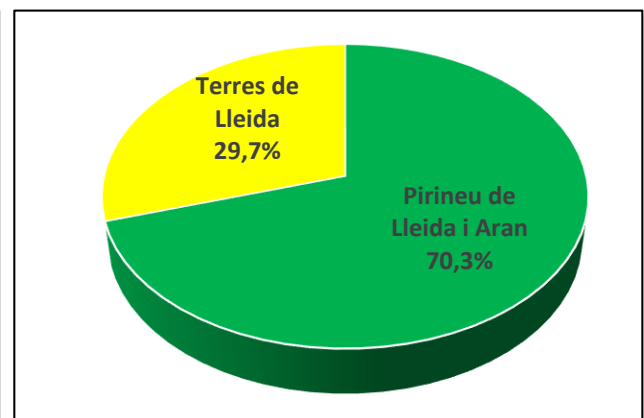
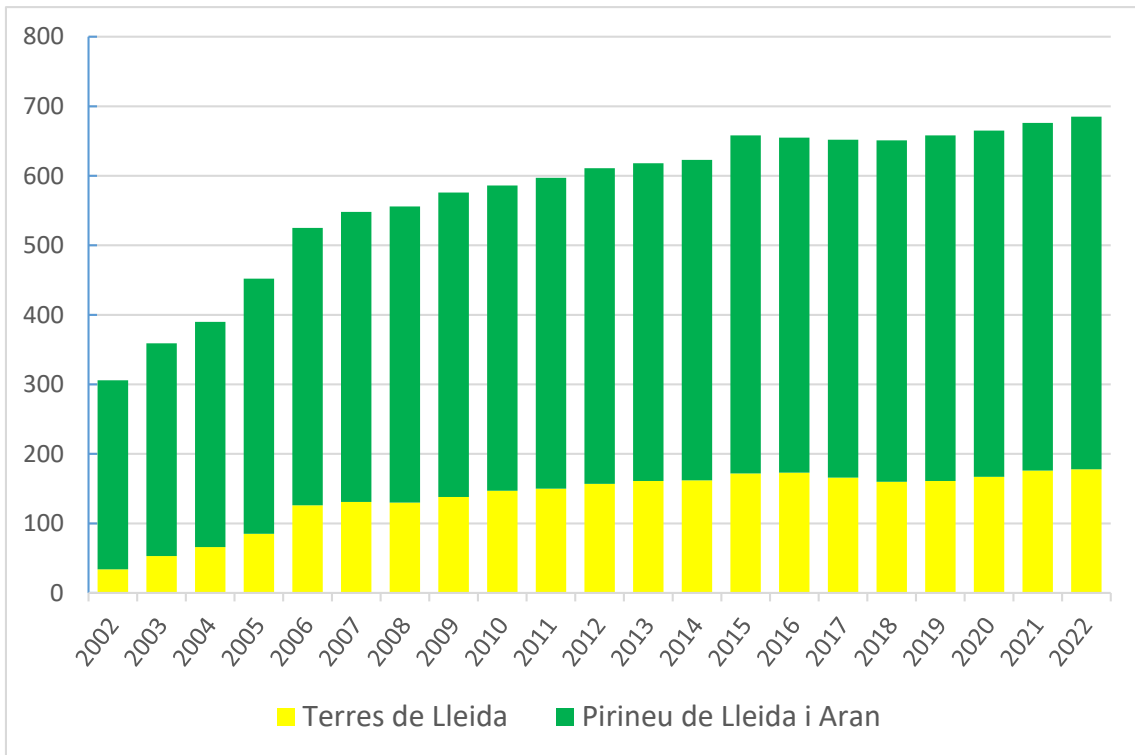

Figura 3. Distribució de les places de turisme rural a per àmbits geogràfics (2022)

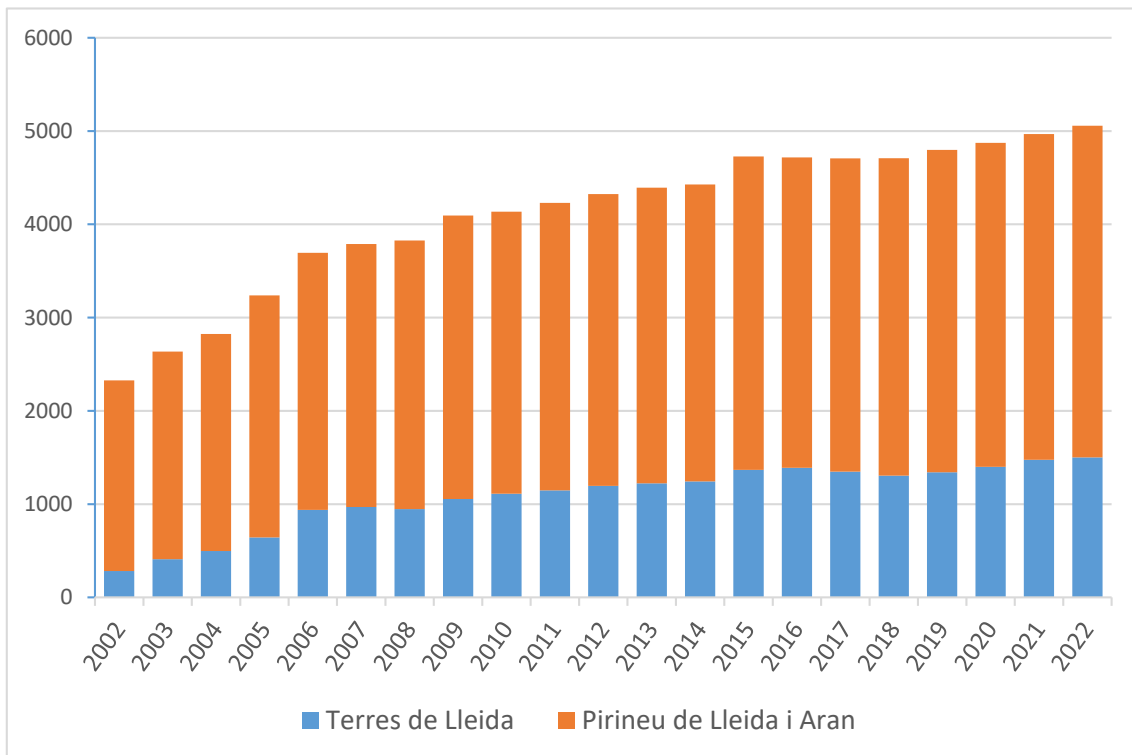
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Figura 4. Evolució del nombre d'establiments de turisme rural per àmbits geogràfics (2002-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Figura 5. Evolució del nombre de places en establiments de turisme rural per àmbits geogràfics (2002-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Mentre que les tres comarques amb menys establiments de la demarcació (Garrigues, Segrià i Pla d'Urgell) no superen els 33 establiments de forma conjunta, a les comarques del Pirineu i Prepirineu el Solsonès, el Pallars Sobirà i l'Alt Urgell, amb 120, 103 i 97 establiments respectivament, es posicionen com a destinacions amb una major oferta en el conjunt de Catalunya. A banda de l'Aran (de la Cerdanya sols es comptabilitza la part de Lleida i Gósol és un municipi), la resta de comarques del Pirineu i Prepirineu també presenten una oferta molt destacada en quan a allotjaments de turisme rural i fan valer el seu desenvolupament turístic, el fet que siguin espais consolidats turísticament i la seva ampla oferta d'activitats relacionades amb el patrimoni cultural i natural.

Per reafirmar aquest predomini del Pirineu de Lleida i l'Aran sols cal observar el llistat de municipis de la demarcació de Lleida amb un major volum d'oferta en turisme rural. On dels 19 municipis amb 10 o més establiments de turisme rural, tant sols 2 municipis pertanyen a la marca Terres de Lleida; Àger a la Noguera i Biosca a la Segarra³.

Taula 3. Municipis de la demarcació de Lleida amb un major volum d'oferta en turisme rural (2022)

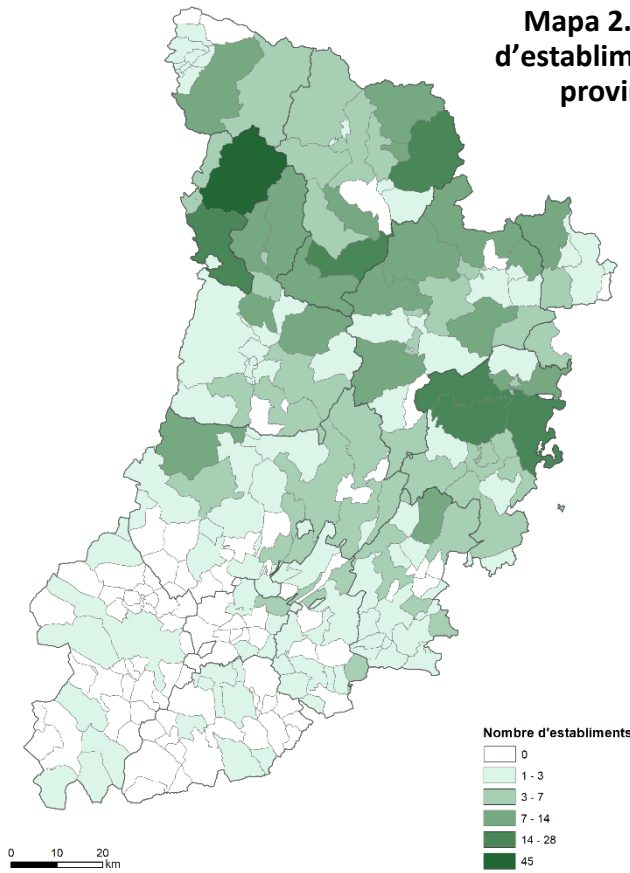
Núm.	Municipi	Comarca	Establiments	Places
1	Vall de Boí, La	Alta Ribagorça	45	265
2	Lladurs	Solsonès	27	195
3	Navès	Solsonès	21	141
4	Pont de Suert, El	Alta Ribagorça	21	113
5	Alins	Pallars Sobirà	19	121
6	Odèn	Solsonès	18	102
7	Soriguera	Pallars Sobirà	15	71
8	Lles de Cerdanya	Cerdanya	13	87
9	Àger	Noguera	13	97
10	Sarroca de Bellera	Pallars Jussà	12	81
11	Baix Pallars	Pallars Sobirà	12	81
12	Rialp	Pallars Sobirà	12	83
13	Valls d'Aguilar, Les	Alt Urgell	12	64
14	Biosca	Segarra	11	99
15	Montferrer i Castellbò	Alt Urgell	11	70
16	Guixers	Solsonès	10	44
17	Valls de Valira, Les	Alt Urgell	10	73
18	Coll de Nargó	Alt Urgell	10	76
19	Torre de Cabdella, La	Pallars Jussà	10	68

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Turisme de Catalunya.

³ Municipi que, juntament amb Torà, està en procés per segregar-se de la Segarra i integrar-se al Solsonès

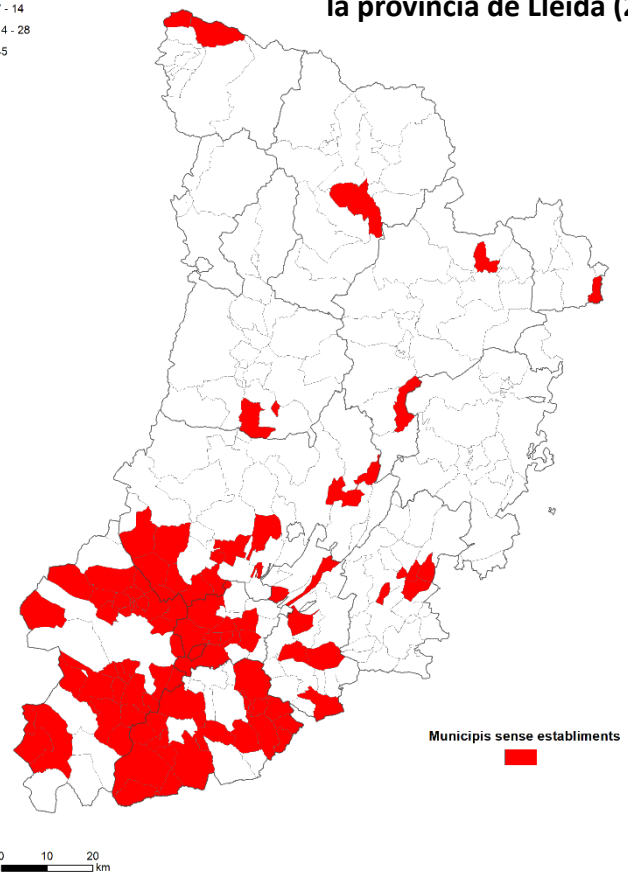
Els següents mapes també ens permeten observar, en aquest cas de forma més gràfica i espacial, aquesta primacia de l'àrea pirinenca sobre la plana.

Mapa 2. Localització de l'oferta d'establiments de turisme rural a la província de Lleida (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Turisme de Catalunya.

Mapa 3. Localització dels municipis sense establiments de turisme rural a la província de Lleida (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Turisme de Catalunya.

En relació a la no presència d'establiments de Turisme Rural a escala municipal, l'any 2022 trobem 86 dels 231 municipis que no disposen de cap establiment d'aquest tipus. D'aquests 86 municipis 79 estan situats a les Terres de Lleida i els 7 restants queden repartits entre les diferents comarques que conformen la marca Pirineu de Lleida i Aran.

Taula 4. Municipis de la demarcació de Lleida sense oferta en turisme rural (2022)

Comarca	Municipis sense establiments de turisme rural	%
Alt Urgell	2	2,3
Alta Ribagorça	0	0,0
Aran	2	2,3
Berguedà (Gósol)	0	0,0
Cerdanya	1	1,2
Garrigues	18	20,9
Noguera	12	14,0
Pallars Jussà	1	1,2
Pallars Sobirà	1	1,2
Pla d'Urgell	9	10,5
Segarra	4	4,7
Segrià	30	34,9
Solsonès	0	0,0
Urgell	6	7,0
Pirineu de Lleida i Aran	7	8,1
Terres de Lleida	79	91,9
Total provincial	86	100

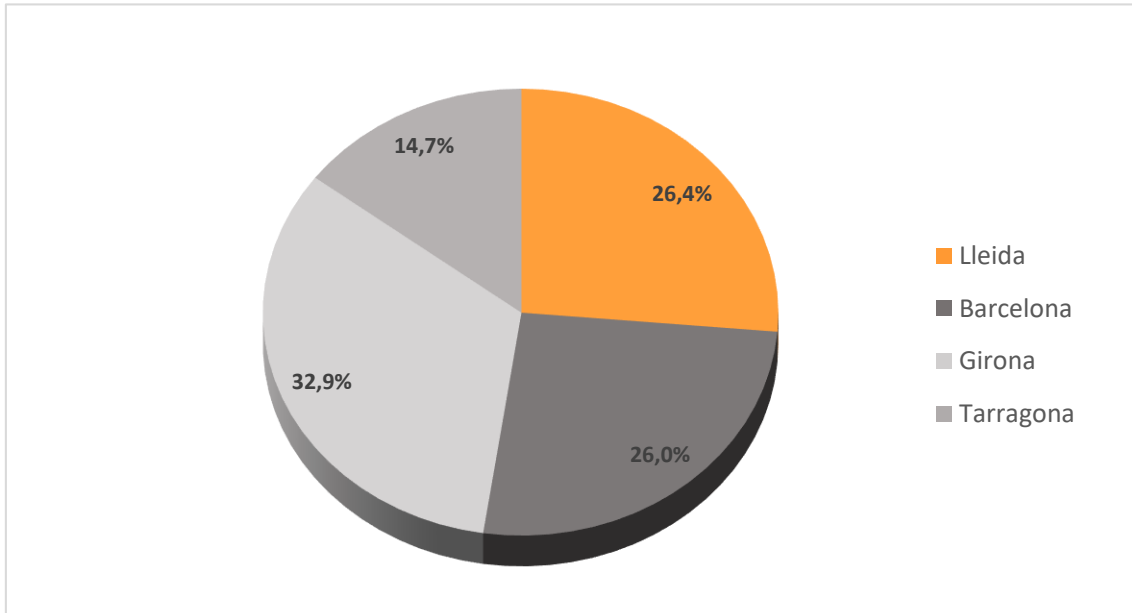
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Registre de Turisme de Catalunya.

3.3 - L'oferta de turisme rural de la demarcació de Lleida enfront la resta de demarcacions catalanes

Si comparem l'evolució de l'oferta de turisme rural de la demarcació de Lleida amb la resta de demarcacions catalanes s'observa com a les províncies de Barcelona, i sobretot de Girona, el creixement ha estat més accentuat durant aquests últims 20 anys. Així doncs, si fins els anys 2006-2007 la demarcació de Lleida liderava el sector del turisme rural a Catalunya en quant a volum total d'oferta, tant en nombre d'establiments com de places, a partir de llavors la província de Girona supera a la de Lleida. També en els darrers anys la província de Barcelona ha superat en nombre de places a la de Lleida. En resum doncs, el turisme rural de la demarcació de Lleida ha perdut pes en termes percentuals dins el conjunt de Catalunya degut a un creixement molt més contingut que en altres territoris (Girona i Catalunya Central).

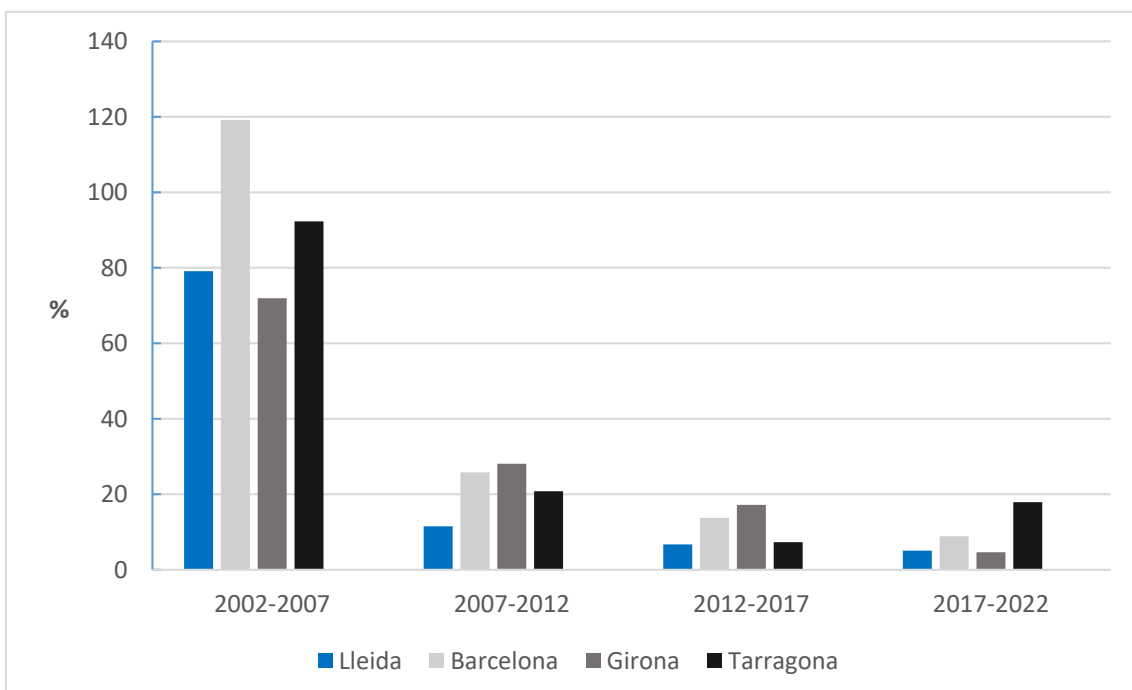
La província de Tarragona, que sempre ha estat la demarcació catalana amb menys volum d'oferta, el seu comportament pel que fa l'evolució ha estat semblant a la de Lleida.

Figura 6. Distribució dels establiments de Turisme Rural per províncies de Catalunya (%) (2022)

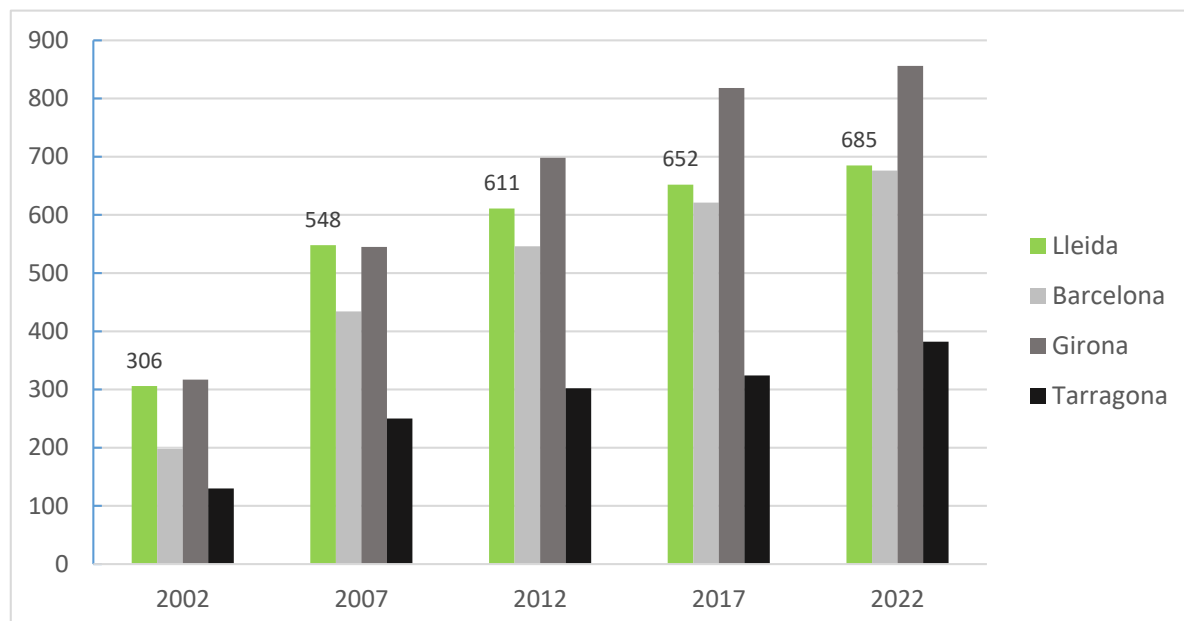
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Figura 7. Creixement en termes percentuals (%) dels establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida en el marc de la resta de províncies catalanes (2002-2022)

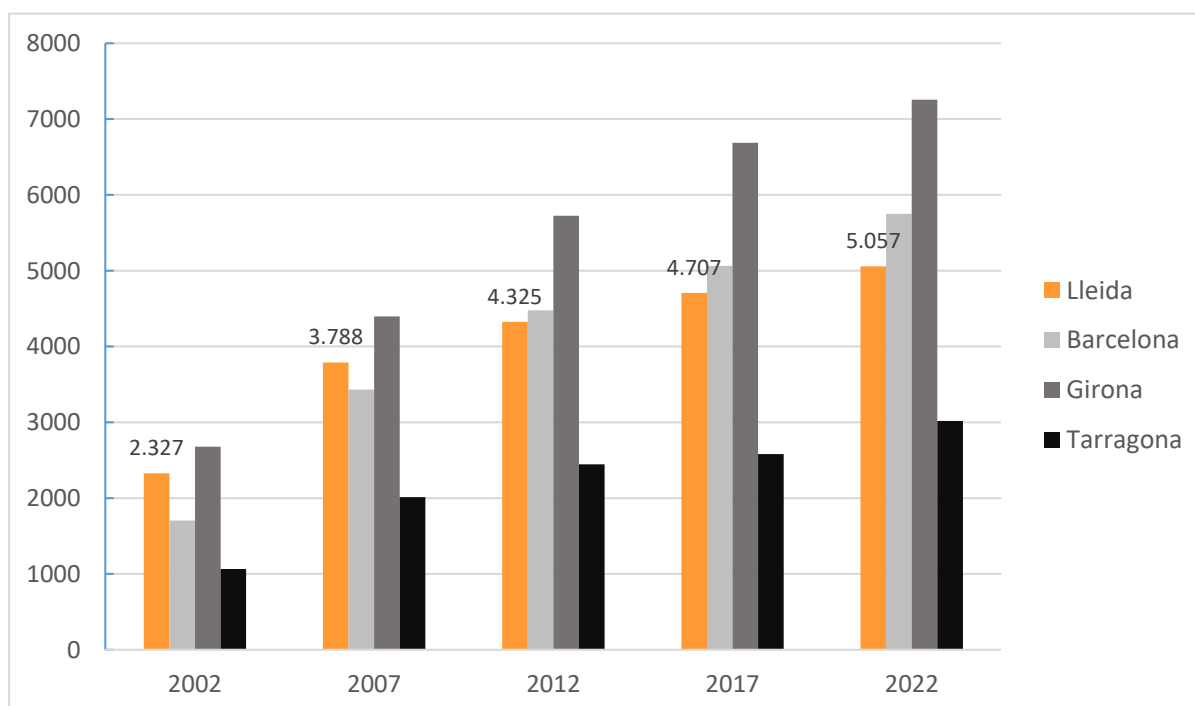
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Figura 8. Evolució del nombre d'establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida en el marc de la resta de províncies catalanes (2002-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Figura 9. Evolució del nombre de places en establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida en el marc de la resta de províncies catalanes (2002-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

4. LA DEMANDA EN ESTABLIMENTS DE TURISME RURAL

L'evolució de la demanda dels diversos establiments turístics dedicats a allotjament és un dels principals termòmetres del desenvolupament del turisme en qualsevol indret; en el cas concret d'aquest informe ens permetrà conèixer l'evolució de la demanda dels allotjaments de turisme rural en els últims 20 anys a la demarcació de Lleida. Conèixer el nombre de viatgers, el nombre de pernотacions, la durada mitjana de l'estada i l'ocupació són elements essencials per comprendre la situació del sector turístic i la seva trajectòria en una destinació determinada.

Tal i com s'apunta a la [metodologia](#)⁴, les dades sobre estada mitjana, pernотacions, viatgers i ocupació s'ha analitzat a nivell provincial (no s'ofereixen dades a nivell municipal, ni comarcal) des de l'any 2003, la data més antiga que ofereix l'INE per aquesta desagregació territorial, i fins l'any 2022. En el cas concret de l'estada mitjana a nivell provincial i segons procedència el període que ofereix és a partir del 2005 i fins l'any 2021.

4.1 - Viatgers i pernотacions

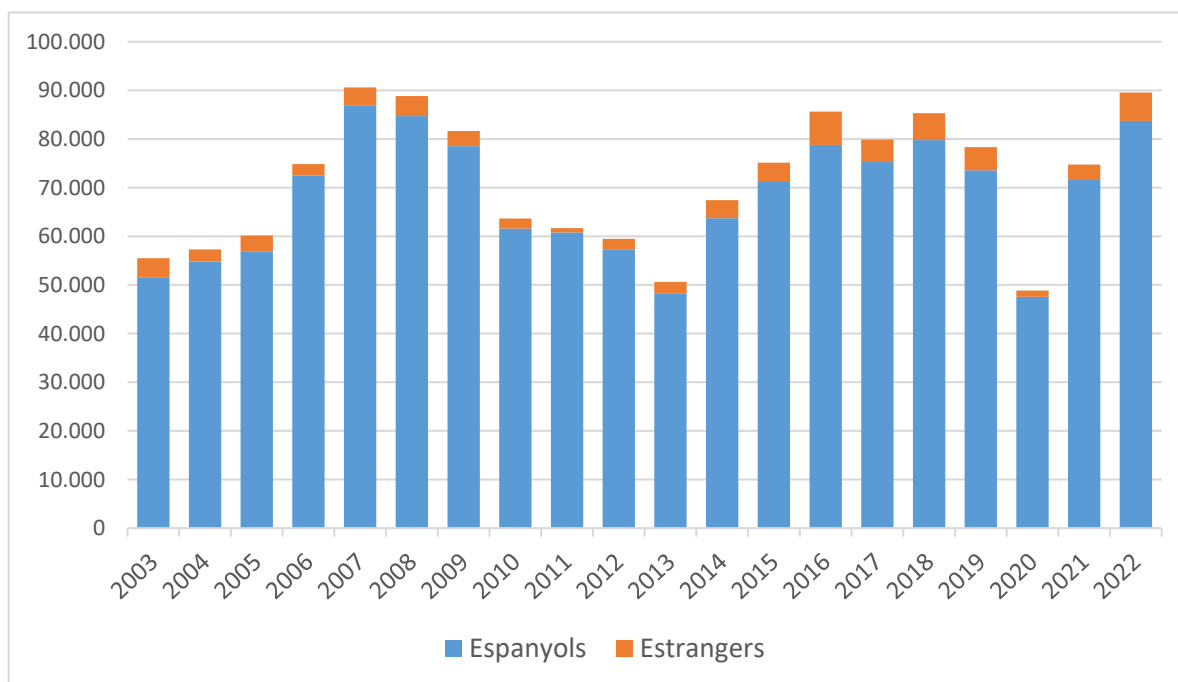
En relació l'evolució de la demanda, pel que fa al nombre de viatgers i de pernотacions en establiments de turisme rural de la demarcació de Lleida queden reflectits, en l'anàlisi d'aquest últims 20 anys, els diferents successos econòmics, socials i sanitaris que ha influït en l'ocupació d'aquest tipus d'establiment. El boom fins al 2008, amb les millors xifres de la història del sector del turisme rural, la crisi econòmica del 2008, la posterior recuperació, una nova caiguda l'any 2020 amb l'activació de l'estat d'alarma per la pandèmia de la COVID19 i finalment un recuperació extraordinària els anys 2021 i 2022.

Del 2008 fins el 2013 hi ha un descens constant del nombre de viatgers i pernотacions, estroncant el clima de bonança i de creixement que vivia el sector del turisme rural fins llavors. Aquest descens significatiu de la demanda també repercuteix en els processos de creació de nova oferta, que es veuen frenats des de que esclata la crisi econòmica. A partir de l'any 2014, coincidint amb la recuperació econòmica i dels nivells de consum de la població, es produeix un nou repunt en el nombre de viatgers i de pernотacions en establiments de turisme rural de la demarcació, que es consolida el 2018 fins a situar-se en 87.307 viatgers i 209.251 pernотacions.

L'any 2020 amb l'activació de l'estat d'alarma per la pandèmia de la COVID19 i el conseqüent confinament es produeix una davallada notable pel que fa a viatgers i pernотacions, un descens de viatgers de quasi el 40% respecte l'any 2019. Amb la tornada a la "normalitat" i el desconfinament progressiu es produeix una recuperació accelerada degut a la demanda d'allotjament turístic menys massificat i més proper a la natura i el 2022 amb 89.500 viatgers pràcticament s'igualen els 90.600 del 2007, el millor any d'aquests últims 20 anys pel que fa a nombre de viatgers.

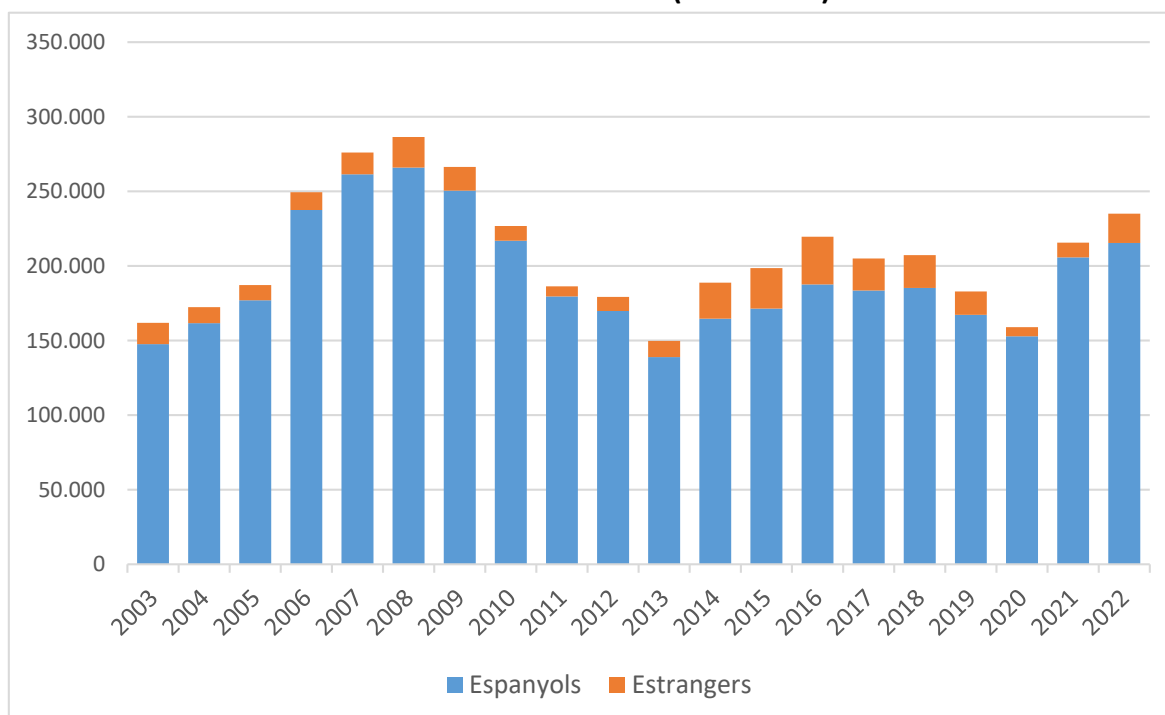
⁴ [Pàgina 3 - Apartat 2. Metodologia i àrea d'estudi.](#)

Figura 10. Evolució dels viatgers en establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

Figura 11. Evolució de les pernoctacions en Establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

Si examinem la trajectòria seguida pels viatgers de nacionalitat espanyola i els dels altres països, podem extreure tres consideracions. La primera és el permanent predomini del turisme nacional (català i espanyol). Al llarg d'aquests últims 20 anys la mitjana de viatgers i pernoctacions de turistes nacionals en establiments de turisme rural ha estat al voltant del 90% . La segona rau en tornar a explicitar els efectes negatius de la crisi econòmica del 2008 sobre el nombre de turistes nacionals i, sobretot, estrangers, i igualment la ràpida recuperació de tots dos col·lectius entre els anys 2014 i 2019. I, la tercera, posa de manifest l'afectació de les mesures sanitàries per la COVID19, on a banda del descens en el nombre de viatgers i pernoctacions de forma generalitzada, aquestes mesures van tenir un efecte molt important en l'arribada de turistes estrangers, i és que l'any 2020 van representar tant sols el 3,6% de viatgers i pernoctacions en aquest tipus d'establiments. Amb la progressiva reobertura de fronteres i la finalització de les restriccions sanitàries es recupera l'arribada de turistes en establiments de turisme rural a la demarcació, tot i que el col·lectiu estranger continua tenint una mínima representació pel que fa a l'ocupació, amb menys del 10% de viatgers i pernoctacions. Per tant, ampliar el nombre de viatgers vinguts de fora que s'allotgen en aquest tipus d'establiments es presenta com un repte pels empresaris i propietaris d'allotjaments rurals de la demarcació.

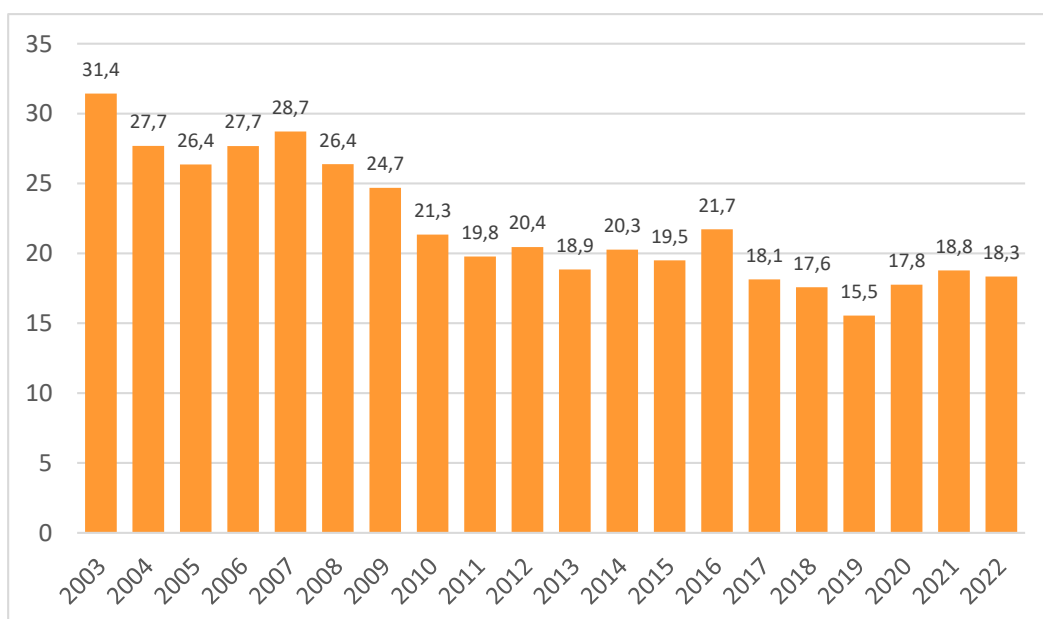
Taula 5. Viatgers i pernoctacions en Establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida (2003-2022)

Any	Viatgers				Pernoctacions			
	Espanyols	%	Estrangers	%	Espanyols	%	Estrangers	%
2003	51.570	92,9	3.934	7,09	147.553	91,2	14.308	8,8
2004	54.804	95,6	2.505	4,37	161.663	93,8	10.755	6,2
2005	56.818	94,4	3.345	5,56	177.006	94,6	10.164	5,4
2006	72.479	96,9	2.354	3,15	237.451	95,2	11.927	4,8
2007	86.832	95,8	3.771	4,16	261.391	94,7	14.638	5,3
2008	84.722	95,4	4.096	4,61	265.947	92,9	20.428	7,1
2009	78.539	96,2	3.129	3,83	250.437	94,0	15.889	6,0
2010	61.593	96,8	2.067	3,25	216.887	95,7	9.838	4,3
2011	60.802	98,6	894	1,45	179.553	96,4	6.788	3,6
2012	57.334	96,4	2.144	3,60	169.764	94,7	9.467	5,3
2013	48.291	95,4	2.324	4,59	138.892	92,8	10.821	7,2
2014	63.713	94,5	3.730	5,53	164.690	87,2	24.089	12,8
2015	71.341	94,9	3.810	5,07	171.452	86,4	27.085	13,6
2016	78.785	92,0	6.847	8,00	187.565	85,4	31.981	14,6
2017	75.258	94,2	4.633	5,80	183.539	89,5	21.477	10,5
2018	79.772	93,5	5.517	6,47	185.235	89,4	21.998	10,6
2019	73.545	93,9	4.780	6,10	167.247	91,5	15.622	8,5
2020	47.556	97,3	1.295	2,65	152.868	96,2	6.063	3,8
2021	71.759	96,0	2.984	3,99	205.708	95,4	9.895	4,6
2022	83.737	93,5	5.805	6,48	215.401	91,6	19.643	8,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

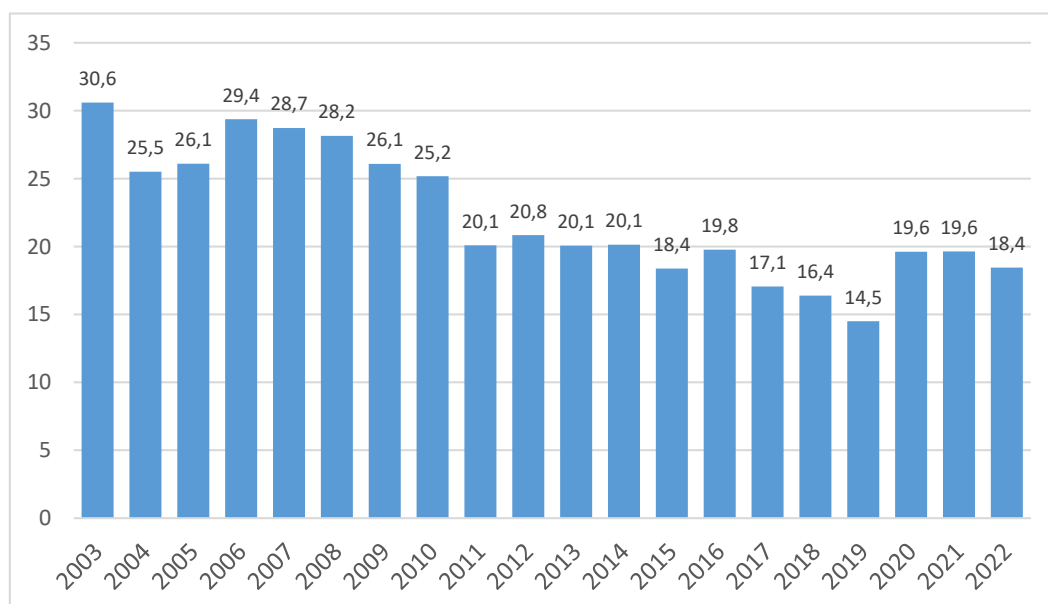
Tal i com passa en l'oferta de turisme rural de la demarcació de Lleida enfront la resta de demarcacions catalanes ([vegeu Apartat 3.3](#)), l'evolució de la demanda també ens mostra com la demarcació de Lleida ha anat perdent pes en els últims 20 anys, en termes percentuals, dins el conjunt de Catalunya. Sí l'any 2003 el nombre de viatgers i pernoctacions en establiments de turisme rural de la demarcació de Lleida representaven pràcticament un terç de la totalitat de Catalunya, l'any 2022 el percentatge ha baixat més de 10 punts, fins a significar el 18% de viatgers i pernoctacions en aquest tipus d'establiments.

Figura 12. Pes de la demarcació de Lleida en el nombre de viatgers en els establiments de turisme rural de Catalunya (%) (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

Figura 13. Pes de la demarcació de Lleida en el nombre de pernoctacions en els establiments de turisme rural de Catalunya (%) (2003-2022)

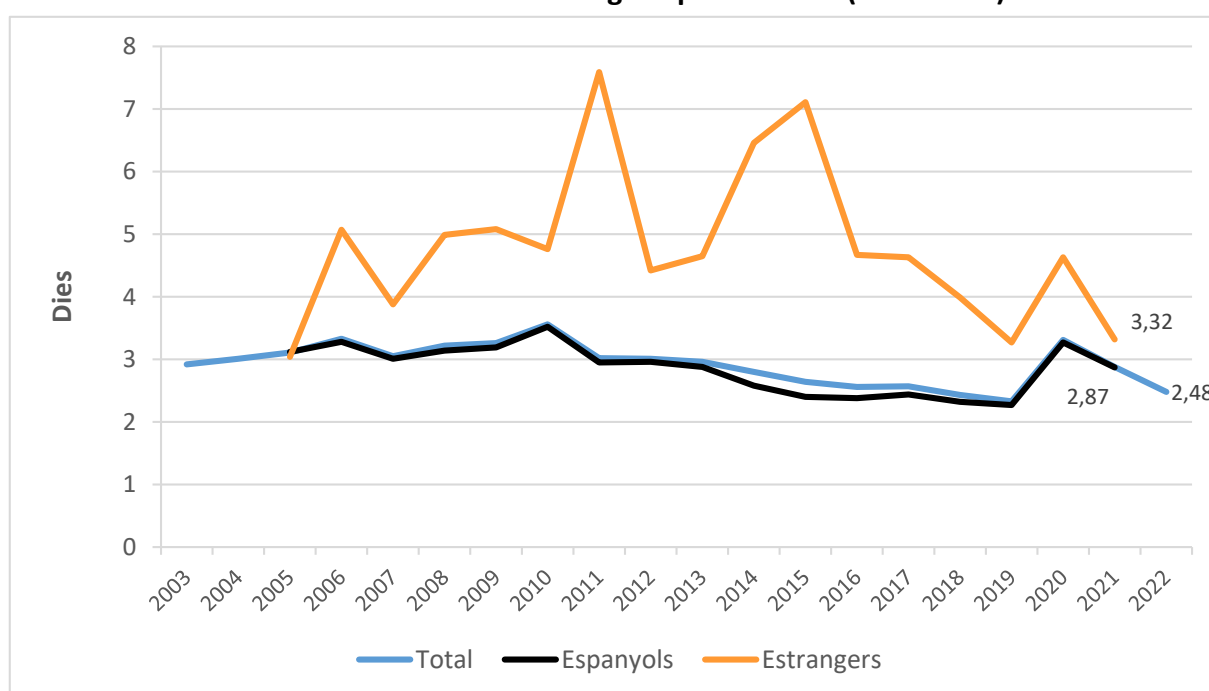

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

4.2 - Estada mitjana i ocupació

Pel que fa a l'evolució de l'estada mitjana i el grau d'ocupació en els establiments de turisme rural de la demarcació, s'ha notat una disminució en els darrers anys. En el cas de l'estada mitjana de viatgers s'ha passat dels 3,5 dies de mitjana l'any 2010, l'any amb més dies d'estada d'aquests últims 20 anys, als 2,5 dies del 2022. Si entrem en detall al perfil de client la majoria solen ser de proximitat i només es queden per un curt període de temps, generalment de cap de setmana, segons indiquen les estadístiques. En canvi, el turista estranger fa una estada mitjana superior que es situa al voltant de 4-5 dies, tot i que varia segons els anys, amb un màxim de més de 7,5 dies l'any 2011.

Figura 14. Evolució de l'estada mitjana (dies) en establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida segons procedència (2003-2022) *

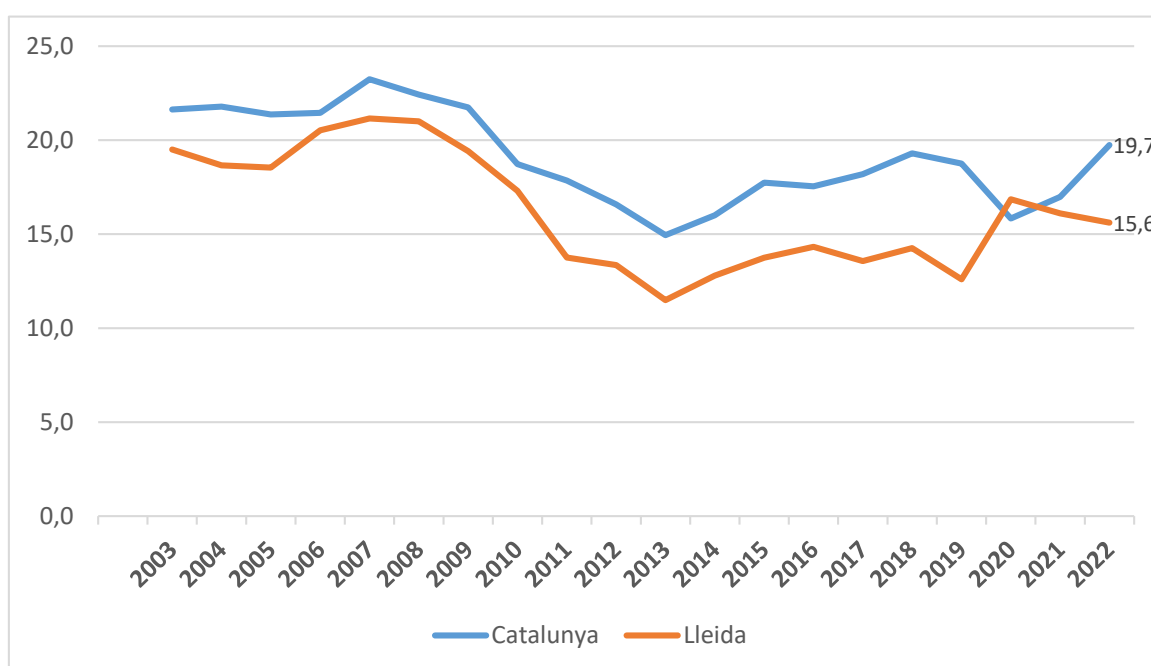
*Les dades més antigues que ofereix l'INE pel que fa a estada mitjana a nivell provincial i segons procedència són a partir del 2005 i fins l'any 2021. Per dades totals ofereix resultats des de l'any 2003 i fins l'any 2022.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

La mitjana del grau d'ocupació anual dels establiments de turisme rural dels últims 20 anys ens mostra un nivell d'ocupació baix, poc més d'un 16% anual de mitjana. Una dada que ha anat oscil·lant segons els anys però amb una tendència a la baixa des del 2009. Aquest fet es pot explicar per l'augment constant de l'oferta de places, ([vegeu Figura 1 - Apartat 3.1](#)) que juntament amb la disminució de la demanda han provocat una caiguda important en el grau d'ocupació dels establiments, arribant a un mínim de l'11,5% el 2013. Des d'aleshores, el grau d'ocupació ha anat millorant gradualment, produint-se un creixement els anys de la pandèmia (2020 i 2021), que s'ha mantingut l'any 2022, tot i que encara està lluny dels nivells assolits els anys 2007-2008, quan el grau d'ocupació rondava el 21%.

Si comparem el grau d'ocupació dels establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida amb el conjunt de Catalunya durant el període analitzat (2003-2022), podem observar que la demarcació de Lleida sempre s'ha situat entre 1 i 4 punts per sota de la mitjana catalana. Tot i que algun any s'han produït alguns pics, com l'any 2018, on la diferència va ser de més de 6 punts. Actualment (2022), la diferència de la demarcació de Lleida respecte el conjunt de Catalunya és de 4 punts menys en el grau d'ocupació.

Figura 15. Evolució del grau d'ocupació per places (%) en establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida (2003-2022) *

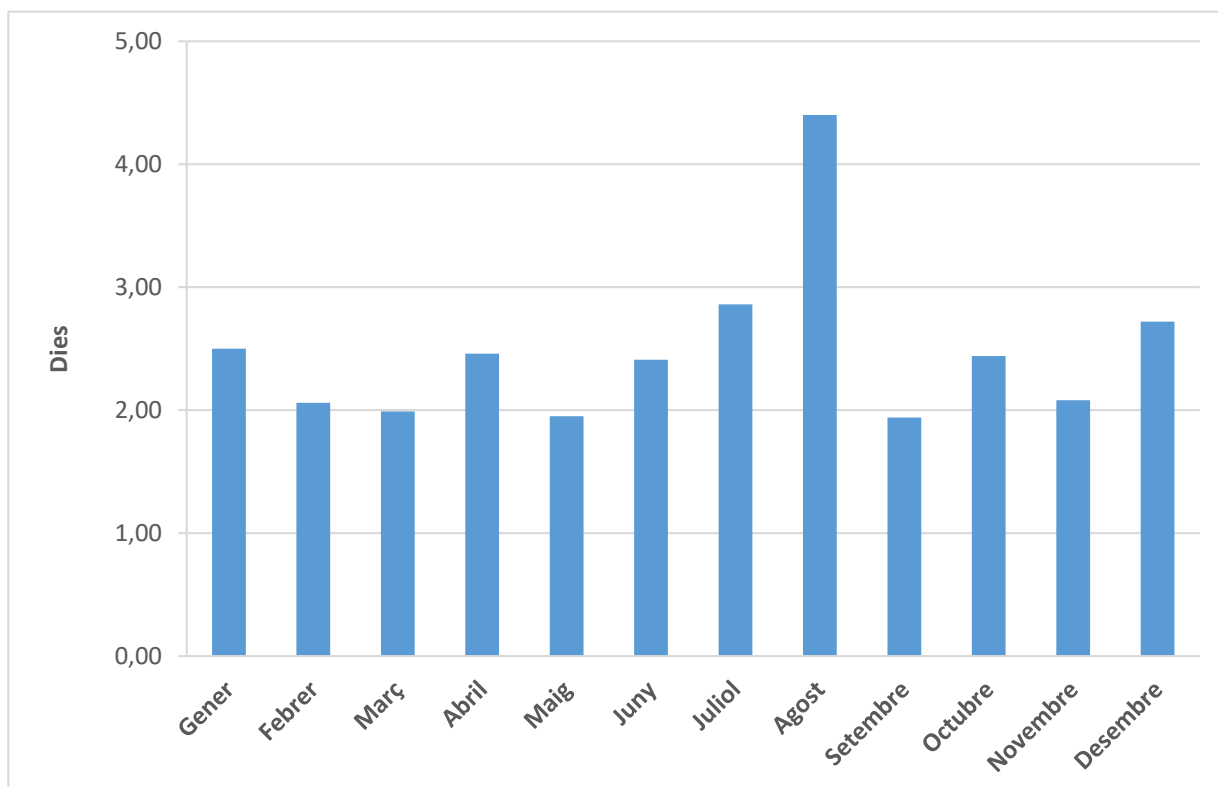

*Les dades més antigues que ofereix l'INE pel que fa a grau d'ocupació són a partir de l'any 2003.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

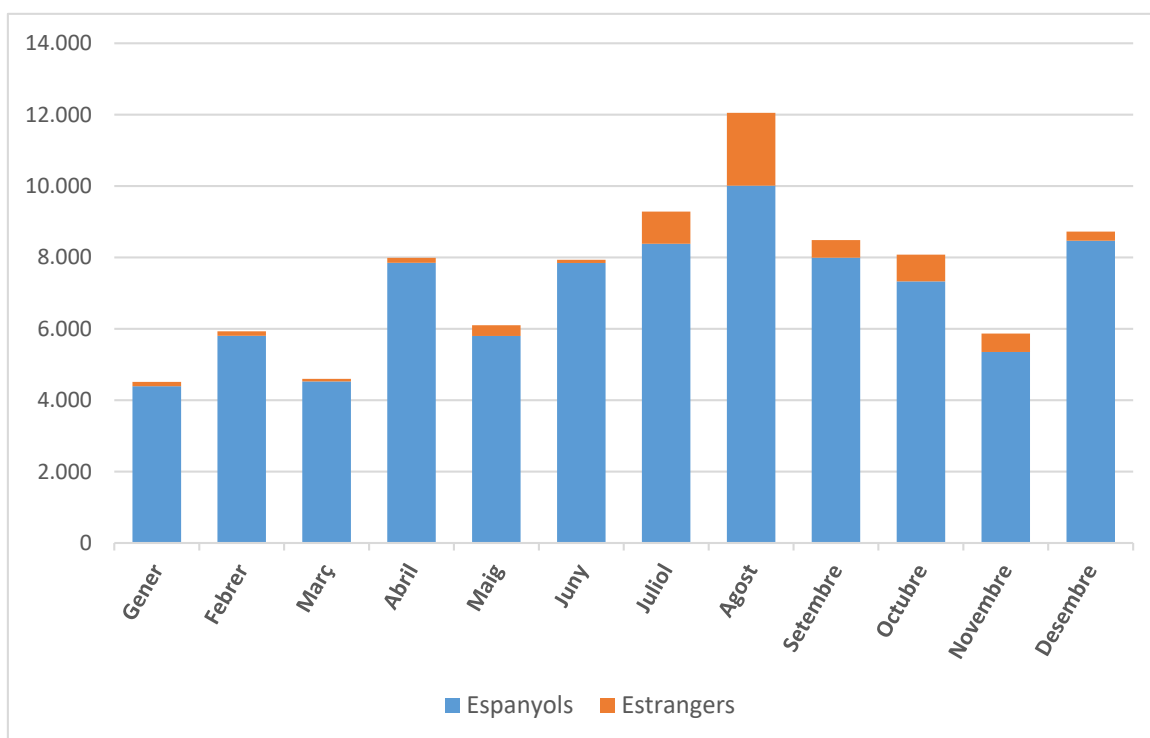
La distribució temporal a nivell mensual durant un any (2022), ens mostra com la demanda en turisme rural és menys estacional que altres tipus de turisme, com poden ser el turisme de neu o el de sol i platja, i es mostra més regular al llarg de l'any. No obstant, són els mesos d'estiu, principalment juliol i agost, els de més aflluència de viatgers. És durant aquets dos mesos quan es produeixen més dies d'estada mitjana, quan el nombre de viatgers és el més alt de l'any i quan el grau d'ocupació és més elevat. Tot i això, al mes de desembre (coincidint amb les vacances de Nadal) i durant les vacances de Setmana Santa (l'any 2022 es van produir al mes d'Abril) també hi ha una demanda força alta i les xifres d'ocupació i el nombre de viatgers és més que destacable. Per contra, els mesos de gener i març, en el cas de l'any 2022, són els que presenten la demanda més baixa de l'any.

Figura 16. Distribució mensual de l'estada mitjana dels viatgers en establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

Figura 17. Distribució mensual dels viatgers en establiments de turisme rural a la demarcació de Lleida (2022)

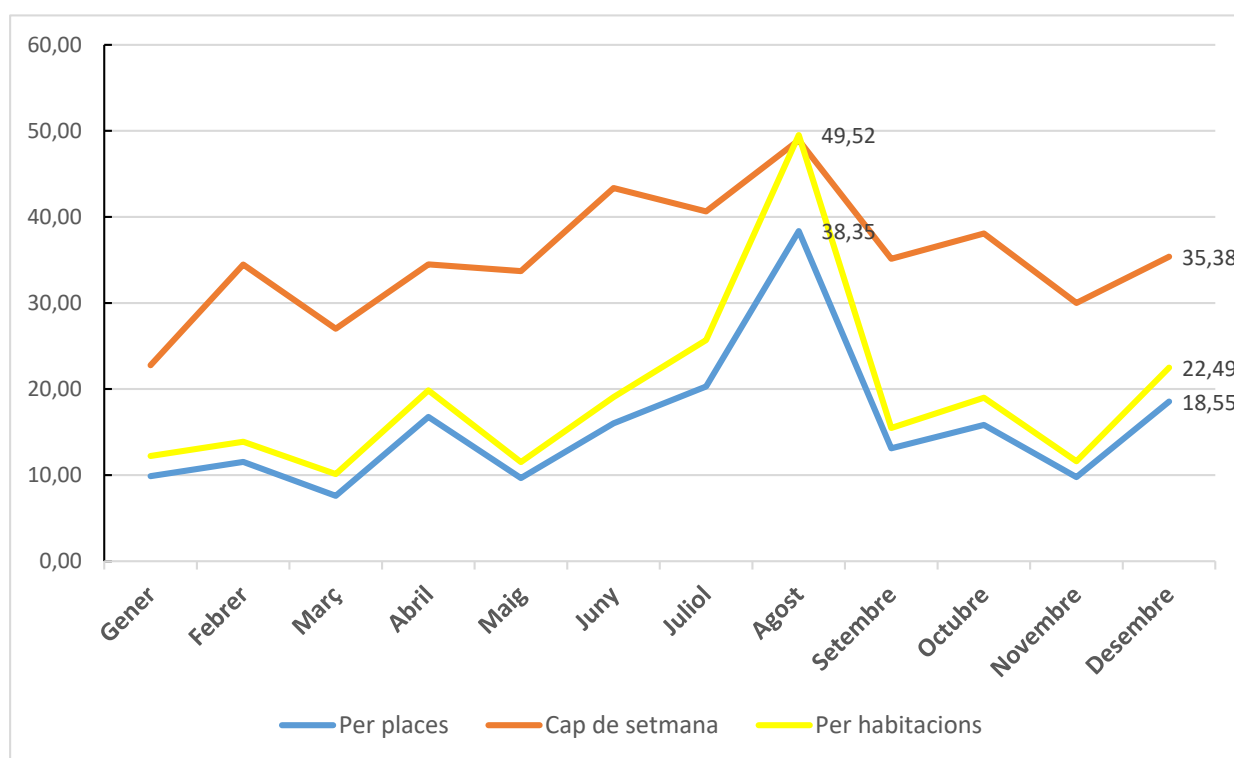

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE).

El grau d'ocupació en establiments de turisme rural està relacionat amb les escapades de cap de setmana. A la demarcació de Lleida, el percentatge d'ocupació d'establiments durant els caps de setmana varia entre el 20% i el 35% al llarg de l'any, a excepció dels mesos d'estiu (juny, juliol i agost) on el grau d'ocupació es mou entre el 43% i 49%. La mitjana anual d'ocupació en caps de setmana el 2022 va ser del 35%, mentre que la mitjana total, tal i com hem indicat anteriorment, tant sols va ser del 15,6%.

El grau d'ocupació per habitacions sempre sol ser una mica superior al mesurat en places; en el cas de l'any 2022 entre 2 i 4 punts, i fins a 11 punts durant el mes d'agost. Així com els mesos d'estiu són els de major ocupació, tant per places, com per habitacions i caps de setmana, el mes de març és el de menor ocupació per places i habitacions i els caps de setmana de gener són els que presenten pitjors dades d'ocupació.

Figura 18. Grau d'ocupació mensual (%) dels Establiments de Turisme Rural a la demarcació de Lleida (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Instituto Nacional de Estadística (INE).

5. SÍNTESI I CONCLUSIONS

Oferta d'establiments:

- S'ha produït un fort creixement en l'oferta d'establiments de turisme rural a la província de Lleida durant els darrers 20 anys, passant de 306 el 2002 a 685 el 2022.
- Les comarques de muntanya i mitja muntanya, com el Solsonès, el Pallars Sobirà i l'Alt Urgell, han experimentat un creixement més gran en termes absoluts.
- Les comarques de les Terres de Lleida, especialment la Noguera, Segarra i Urgell, han tingut un increment extraordinari de més del 400% en nombre d'establiments i places.
- La fortalesa i consolidació del turisme a la demarcació es demostra en que el 2020 l'oferta d'establiments de la demarcació no es va veure afectada per la pandèmia i fins i tot va augmentar respecte a l'any 2019.

Distribució territorial de l'oferta:

- Hi ha una gran asimetria en la distribució territorial dels establiments de turisme rural, amb el Pirineu de Lleida i l'Aran concentrant el 73% de l'oferta provincial.
- Les comarques de la plana, com les Garrigues, el Segrià i el Pla d'Urgell, presenten una oferta més baixa en comparació del Pirineu i l'Aran.
- Algunes comarques de les Terres de Lleida han augmentat la seva oferta i han diversificat les experiències turístiques per compensar la manca de cases rurals.
- Comparativa amb altres demarcacions catalanes:
- En comparació amb altres demarcacions catalanes, com ara Barcelona i Girona, la província de Lleida ha perdut pes en termes percentuals en l'oferta de turisme rural a Catalunya.
- Tot i que sempre ha mantingut una presència destacada, especialment al turisme nacional, la província de Lleida ha estat superada per altres demarcacions en termes de nombre d'establiments i places.

Demanda d'establiments:

- La demanda d'establiments de turisme rural ha experimentat alts i baixos a causa de factors econòmics, socials i sanitaris.
- La crisi econòmica del 2008 va tenir un impacte negatiu en el nombre de viatgers i pernoctacions, però es va produir una recuperació posterior entre els anys 2014 i 2019.
- La pandèmia de COVID-19 va afectar negativament la demanda el 2020, però es va produir una recuperació accelerada el 2021 i el 2022, impulsada per la demanda de turisme menys massificat i més proper a la natura.
- El turisme nacional ha estat predominant a la demanda, encara que la presència de turistes estrangers ha estat mínima.

Estada mitjana i ocupació:

- L'estada mitjana ha disminuït en els darrers anys, passant de 3,5 dies el 2010 a 2,5 dies el 2022.
- El grau d'ocupació ha mostrat una tendència a la baixa des del 2009, però s'ha recuperat als anys de la pandèmia, tot i que encara és lluny dels nivells assolits el 2007-2008.
- L'ocupació és més gran durant els mesos d'estiu, especialment el juliol i l'agost, però també hi ha una demanda significativa al desembre i durant les vacances de Setmana Santa.
- El grau d'ocupació en caps de setmana és més alt que la mitjana anual, i els mesos d'estiu presenten l'ocupació més gran.
- L'ocupació per habitacions sol ser superior a l'ocupació per places.

En resum, el turisme rural a la demarcació de Lleida ha experimentat un creixement significatiu en els darrers 20 anys, encara que s'ha enfrontat a desafiaments i fluctuacions a la demanda a causa de diversos factors. Tot i la competència amb altres demarcacions catalanes, el turisme rural a la demarcació Lleida continua sent una opció atractiva i el seu dinamisme evidencia el potencial turístic de la província en aquest àmbit, especialment al Pirineu i l'Aran, on es concentra la major part de l'oferta.

El nou context turístic ha portat a una revaloració del turisme rural i de natura com a alternatives a les modalitats predominants del sector. La demarcació de Lleida, amb la seva oferta diversa de patrimoni natural i cultural, turisme familiar i turisme actiu, es troba en una posició favorable per aprofitar aquestes oportunitats de desenvolupament turístic.

El turisme rural a la demarcació de Lleida té un alt potencial de desenvolupament, especialment en un context de recerca d'experiències turístiques menys massificades i més properes a la natura, però es important promoure la diversificació de l'oferta turística, millorar-ne la promoció i atraure turistes estrangers per enfortir encara més el sector del turisme rural al conjunt de la demarcació.

BIBLIOGRAFIA

Cors, M. (2017). *Informe sobre el turisme rural a la província de Lleida*. Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya. Universitat de Lleida i Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida. Desembre 2017.

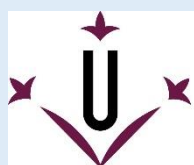
Cristòbal, E., Paül, D., Macià, J. (2022). *Flash Informatiu 3. Localització i anàlisi de l'oferta d'allotjament turístic a la província de Lleida. Comparativa 2017 i 2022*. Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya. Universitat de Lleida i Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida. Desembre 2022.

Departament d'Empresa i Coneixement (2023). *Llistats d'empreses i establiments turístics*. Barcelona.

Dot, E., Romagosa F., Noguera, M. (2020). *Informe: Turisme Rural a Catalunya. Estiu 2020*. Universitat Autònoma de Barcelona. Desembre 2020.

INE (2023). *Encuesta de ocupación en alojamientos de turismo rural*. Madrid.

Flash Informatiu 1 (2023)

Universitat de Lleida
Càtedra de Turisme
d'Interior i de Muntanya

Diputació de Lleida
Patronat de Turisme